

VALMYNDIGHETENS HANDELDNINGAR

VAL 2024

Valgeografi inför val till Europaparlamentet 2024, del 1

Fokus på valdistriktskartor och valdistriktsbeslut

Produktnummer: VAL V0764 06

Februari 2023

Valmyndigheten

Innehåll del 1

1	Inledning	2
2	Kalender	2
3	Valgeografin – inledande definitioner	3
4	Statistik över röstberättigade	5
5	Vikten av tidig dialog.....	5
6	Kommunens översyn av valdistrikt	6
6.1	Ansvariga	7
6.2	Beskrivning	7
6.3	Kommunens underlag till länsstyrelsens beslut om valdistriktsindelning	11
7	Kartfilen till länsstyrelsen	14
8	Länsstyrelsen fattar beslut om valdistrikten	16
9	Länsstyrelsens arbete med kartfilen.....	17
10	Fastigheter.....	18
10.1	Ansvariga.....	18
10.2	Doppning	18
10.3	Justerade koordinater ("Valfastigheter").....	18
10.4	Delade fastigheter	20
10.5	Särskilda fastighetsbeslut.....	21
10.6	Saknade fastigheter.....	21
11	Valområde – totalt antal mandat.....	22
12	Valkretsar.....	22
12.1	Ansvariga.....	22
12.2	Beskrivning	22
13	Placeringsdistrikt	23
13.1	Ansvariga.....	23
13.2	Beskrivning	23
13.3	Gör så här.....	23
14	Uppsamlingsdistrikt	24
14.1	Ansvariga.....	24
14.2	Beskrivning	24

1 Inledning

Denna handledning vänder sig framförallt till

- valansvariga och valhandläggare vid länsstyrelser och kommuner och
- de som arbetar med GIS-program vid val. Det är därför viktigt att du skickar vidare denna manual till den som kan ha nytta av den.

Del 2 publiceras hösten 2023. Innehåll i del 2:

- Länsstyrelsens uppladdning av valdistriktsfiler i Valid.
- Valmyndighetens granskning av länsstyrelsens valdistriktsfiler.
- Arbetet i Valid under valåret 2024 med valdistrikt och valkretsar.
- Angående omval och extra val.

2 Kalender

Nedan visas när arbete ska ske och när menyer i Valid öppnar och stänger. Exakta datum för arbetet i Valid för 2024 är ännu inte satta och kommer publiceras i del 2 av handledningen.

2023	
Våren	Valmyndigheten publicerar röstberättigadestatistik på Val.se
Hösten	Röstberättigadestatistik kompletteras
1 november	Öppnar: Meny "Ladda upp valdistriktsfil" för länsstyrelser
1 december	Öppnar: Meny "Valområde" för länsstyrelser och kommuner
2024	Datum för 2024 kommer i del 2 av handledningen
januari	Stänger: Meny "Ladda upp valdistriktsfil" för länsstyrelser
januari	Öppnar: Meny "Valdistrikt" för länsstyrelser och kommuner
januari	Stänger: Meny "Valdistrikt" för kommuner
januari	Stänger: Meny "Valdistrikt" för länsstyrelser
januari	Öppnar: Meny "Valkretsar" för länsstyrelser och kommuner
januari	Öppnar: Meny "Ladda ner valdistriktsfil" för alla användare
januari	Stänger: Meny "Valkretsar" för kommuner
februari	Stänger: Meny "Valkretsar" för länsstyrelser
februari	Öppnar: Meny "Hantera fastigheter" för länsstyrelser
februari	Stänger: Meny "Hantera fastigheter" för länsstyrelser
28 februari	Stänger: Meny "Valområde" för kommuner och länsstyrelser
2 mars	Valmyndigheten beräknar statistik över röstberättigade utifrån 1 mars. Statistik publiceras ca 4 mars.

30 dagar innan valdagen	Valmyndigheten beräknar statistik över röstberättigade utifrån kvalifikationsdagen 30 dagar innan valdagen.
-------------------------	---

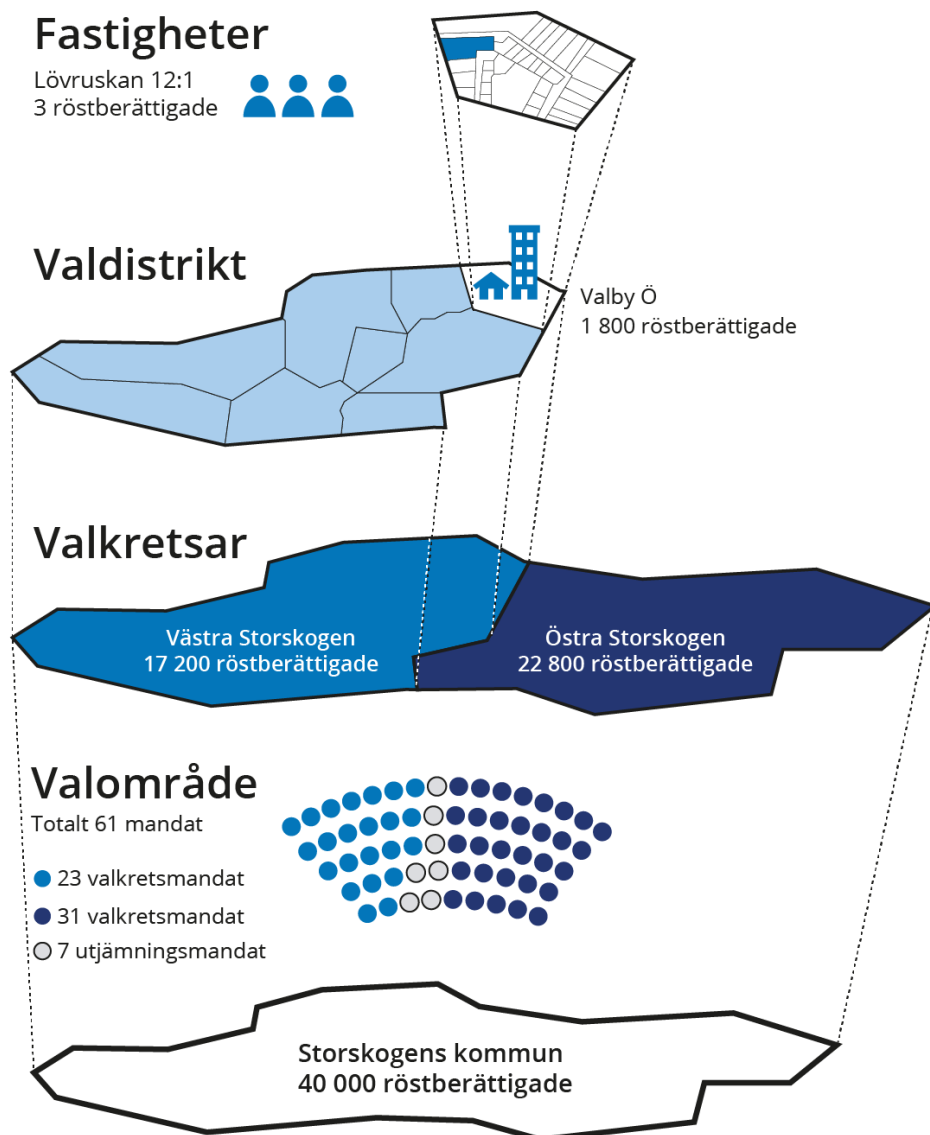
3 Valgeografin – inledande definitioner

Valgeografin har fyra nivåer. På den översta nivån finns valområdet som är hela det område som valet gäller, t.ex. en kommun.

Valområdet är sedan indelat i valkretsar och det är för valkretsarna som det väljs ledamöter. Valkretsarna är i sin tur indelade i valdistrikt, med en vallokal per valdistrikt. Till varje valdistrikt förs ett antal fastigheter och det är på fastigheterna som röstberättigade personer är folkbokförda.

Alla fastigheter representeras av en fastighetspunkt/medianpunkt. Fastighetspunkten innehåller koordinater, fastighetsbeteckning och uppgift om antal röstberättigade på fastigheten. Det nuvarande referenssystemet är SWEREF99TM.

Vid val till Europaparlamentet är hela EU valområdet och Sverige är en enda stor valkrets. Ledamöterna väljs därför för hela Sverige.

Valgeografins fyra nivåer. Notera att vid val till Europaparlamentet är hela Sverige en enda valkrets.

4 Statistik över röstberättigade

Valmyndigheten tar fram statistik över antal röstberättigade per valområde, valdistrikt och fastighet inför val. Inför valet 2024 kommer det att ske vid dessa tillfällen: under våren 2023, under hösten 2023, per 1 mars 2024 och per kvalifikationsdagen, dvs. 30 dagar innan valdagen.

Röstberättigadestatistik som Valmyndigheten tar fram under 2023 kan kommuner och länsstyrelser använda som underlag för beslut gällande valdistrikt. Röstberättigadestatistiken som Valmyndigheten tar fram under våren 2023 innehåller endast svenska medborgare. Statistiken som Valmyndigheten tar fram under hösten 2023 innehåller även uppgifter om de EU-medborgare som sedan tidigare anmält sig till den svenska röstlängden.

Röstberättigadestatistiken året innan valår och 1 mars under valår beräknas som om det hade varit val den dagen. På kvalifikationsdagen beräknas den utifrån rösträtt på den riktiga valdagen.

Antal röstberättigade per valdistrikt publiceras på val.se. Antal röstberättigade per fastighet publicerar Valmyndigheten under ”Generell valadministration” > ”Arbetsmaterial” i Valid.

Filerna med röstberättigade per fastighet innehåller även koordinater för den medianpunkt som Valmyndigheten använder för att placera de röstberättigade i ett valdistrikt. Medianpunkten kallas även för **fastighetspunkten**. Kommunen ska ta hänsyn till denna punkt i sitt arbete för att få korrekt underlag till länsstyrelserna. Dessa fastighetsfiler bör därför komma den person med GIS-kompetens som arbetar med kartorna tillhanda så att fastigheternas koordinater kan importeras till GIS-filen för kommunen. **Läs mer om dessa filer i avsnitt 10 - Fastigheter.**

Eftersom filerna med röstberättigade per fastighet anses utgöra personregister omfattas de av särskilda regler i fråga om utlämnande och handhavande. Hantera dem med försiktighet!

5 Vikten av tidig dialog

Kommunen och länsstyrelsen ska ha en dialog om valgeografin så tidigt som möjligt. Länsstyrelsen har ett utbildningsansvar gentemot kommunerna, men en dialog för en smidig valprocess är bådadas ansvar.

Kommunen bör snarast möjligt meddela länsstyrelsen om den avser göra några ändringar i valdistrikten.

Om det inte är nödvändigt att ändra valdistriktsindelningen, bör den vid val 2024 vara densamma som vid valen 2022.

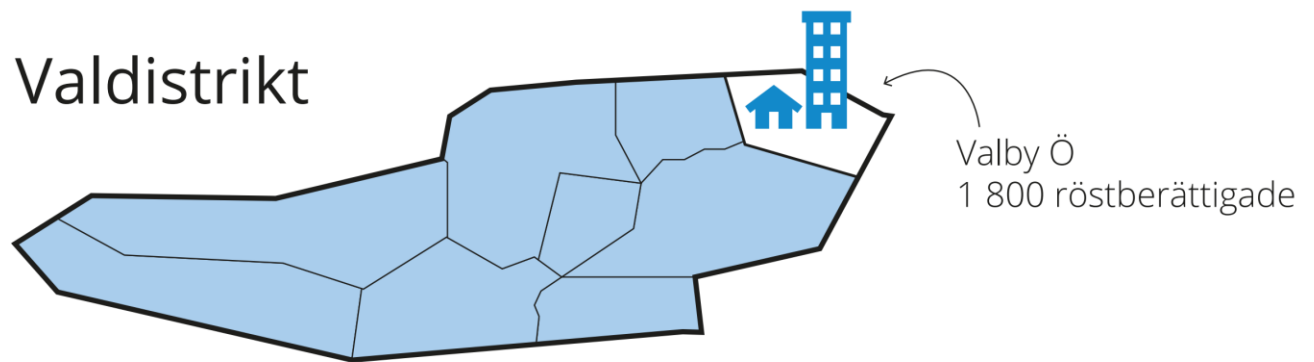
Om valdistriktsindelningen behöver ändras - kom överens om en tidplan för när kommunen ska ge länsstyrelsen underlag inför länsstyrelsens beslut om valdistriktsindelning. En lagom tidplan kan vara att kommunen har berett frågan färdigt under våren 2023. Ta höjd för att förslaget kan behöva passera kommunfullmäktige ytterligare en gång.

6 Kommunens översyn av valdistrikt

Valkretsen består av ett eller flera valdistrikt och utgör grunden för valkretsarna och valområdena. Varje valdistrikt har en vallokal och valdistriktens storlek och omfattning anpassas för att få en jämn och smidig tillströmning av väljare till vallokalerna.

Om det inte är nödvändigt att ändra valdistriktsindelningen, bör den vid val 2024 vara densamma som vid valen 2022. **Ändra inte valdistriktens namn, koder eller gränser utan anledning!**

Alla röstberättigade på en fastighet ska som huvudregel föras till samma valdistrikt. I de fall de röstberättigade på en fastighet är så många att de behöver fördelas på flera valdistrikt måste länsstyrelsen uppmärksammas på detta för att kunna fatta ett särskilt beslut om delning. Det är den så kallade ”medianfastighetspunkten” som kopplar fastigheten och därmed de röstberättigade på fastigheten till ett valdistrikt.

Valby Ö, ett fiktivt valdistrikt

6.1 Ansvariga

- Kommunfullmäktige föreslår ny valdistriktsindelning till länsstyrelsen.
- Kommunen förser länsstyrelsen med GIS-kartor i GeoJSON-format med både den tidigare och den föreslagna valdistriktsindelningen.
- Länsstyrelsen beslutar om indelning i valdistrikt.
- Länsstyrelsen uppdaterar och levererar GIS-kartor i GeoJSON-format till Valmyndigheten.

6.2 Beskrivning

Vid översyn av valdistrikten måste kommunen, och ytterst länsstyrelsen, ta hänsyn till följande riktlinjer:

- Ett valdistrikt bör ha 1000-2000 röstberättigade om det inte finns **särskilda skäl** till att understiga eller överstiga detta
- Valdistrikten ska ha beskrivande namn
- Valdistrikten ska helst inte bestå av så kallade enklaver, se beskrivning under punkt 6.2.3
- Varje röstberättigad ska ha en bra färdväg till sin vallokal
- Valdistriktsgränserna ska följa befintliga fastighetsgränser eller relevant topografi och inte innehålla några glapp eller överlappningar
- Valdistrikten ska ha korrekta valdistriktskoder.

6.2.1 1000-2000 röstberättigade

Enligt 4 kap. 17 § vallagen ska ett valdistrikt omfatta mellan 1000 och 2000 röstberättigade. Uppgift om antal röstberättigade kan exempelvis baseras på den statistik över antal röstberättigade per valdistrikt och antal röstberättigade per fastighet som Valmyndigheten tar fram och som finns tillgänglig på val.se

Kommunen bör också ta hänsyn till eventuella kända förändringar såsom utflyttningar, nybyggnationer etc. Länsstyrelsen är ytterst ansvarig för detta.

Observera att antalet röstande vid val till Europaparlamentet brukar vara lägre än vid val till riksdag, region- och kommunfullmäktige samt att antal röstberättigade dessutom är färre. Jämför gärna skillnader i antal röstande och röstberättigade mellan de olika valtyperna ett par val tillbaka som ett komplement till den senaste röstberättigadestatistiken på val.se.

Ett valdistrikt får ligga utanför intervallet 1000-2000 röstberättigade endast om det finns **särskilda skäl**. Sådana skäl skulle kunna vara att valdistriktet är geografiskt svårtillgängligt, till exempel en ö med begränsade färjeförbindelser, eller att valdistriktet väntas kraftigt öka eller minska sin folkmängd inom kort. Om ett valdistrikt temporärt vid valet till Europaparlamentet har färre röstberättigade kan det anses vara ett särskilt skäl att behålla valdistriktet som det är.

Endast om det finns **synnerliga skäl** får ett valdistrikt omfatta färre än 300 röstberättigade. Denna nedre gräns är satt med hänsyn till att skyddet för valhemligheten ska kunna bibehållas.

6.2.2 Beskrivande namn

Valdistriktens namn ska beskriva det område som avses. En person med lokalkännedom ska kunna förstå vilket område som avses genom att läsa namnet. Ha väljaren i fokus när ni namnger valdistrikten. Valdistriktsnamnen får av tekniska skäl innehålla max 36 tecken inklusive mellanslag.

Undvik nummer i valdistriktsnamnet eftersom de kan blandas ihop med andra nummer, såsom valdistriktskod, kommunkod eller väljarens nummer i röstlängd. Löpnummernamn enligt formen ”Valby 1”, ”Valby 2” etc. ska inte användas. Sådana namn är omöjliga

att förstå för väljaren var de ligger och kan dessutom sorteras konstigt vid olika datorgenererade presentationer, eftersom t.ex. 10 alfanumeriskt hamnar före 2.

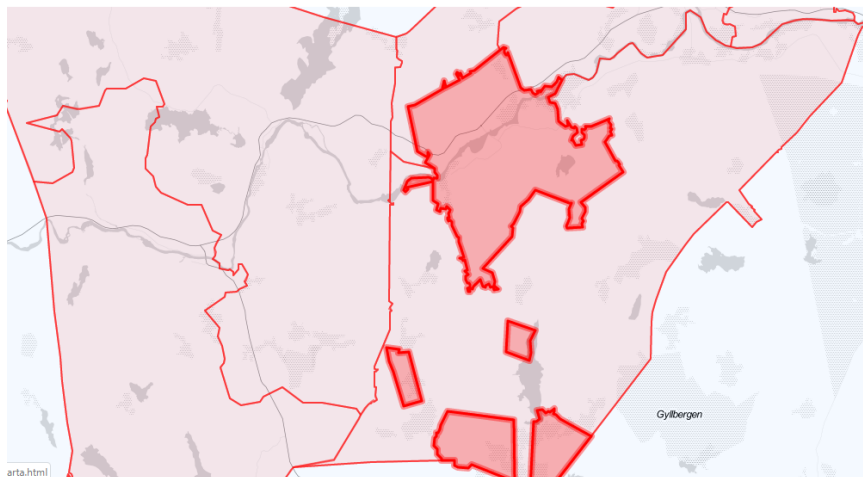
Vid namngivning bör följande prioriteringsordning gälla:

1. I första hand ska valdistriktet ges namn efter det område som valdistriktet innefattar, t.ex. "Valby", "Röstberga" eller "Mandatviken". Att namnge valdistrikt efter församlingar rekommenderas inte eftersom församlingarnas utformning är utanför valadministrationens kontroll och kan ändras. Undvik att förkorta namnen.
2. Innehåller valdistriktet flera distinkta, likvärdiga områden ska de alla ingå i namnet, med det mest centrala namnet först, t.ex. "Valby-Röstberga-Mandatviken" eller "Valby, Röstberga och Mandatviken".
3. Om det finns för många distinkta områden i valdistriktet, så att namnet blir fler än 36 tecken, ska det mest centrala området väljas, följt av "m.fl.", enligt "Valby m.fl."
4. Är valdistriktet för begränsat för att ges ett distinkt namn, kan det dela namn med de angränsande valdistrikten, men särskiljas av ett väderstreckstillägg. Väderstrecket skrivs med en bokstav efter namnet, enligt "Valby N", "Valby S", "Valby Ö", "Valby V" och "Valby C". Om så skulle behövas kan också "NV" etc. användas.

6.2.3 Enklaver

Varje valdistrikt ska helst vara en geografiskt obruten yta, i likhet med valkretsarna. Det betyder att ett valdistrikt helst inte ska delas upp i flera ytor, så kallade enklaver. De enda enklaver som inte går att ta bort är de som ligger utanför valadministrationens kontroll, dvs. kommun- och länsenklaver.

Om ett valdistrikt ändå måste förbli uppdelat på flera geografiska ytor ska distriktet i kartfilen slås ihop till en så kallad MultiPolygon. GIS-filerna ska därmed inte innehålla två distrikt med samma valdistriktskod och samma valdistriktsnamn, dessa ska istället registreras som ett enda distrikt.

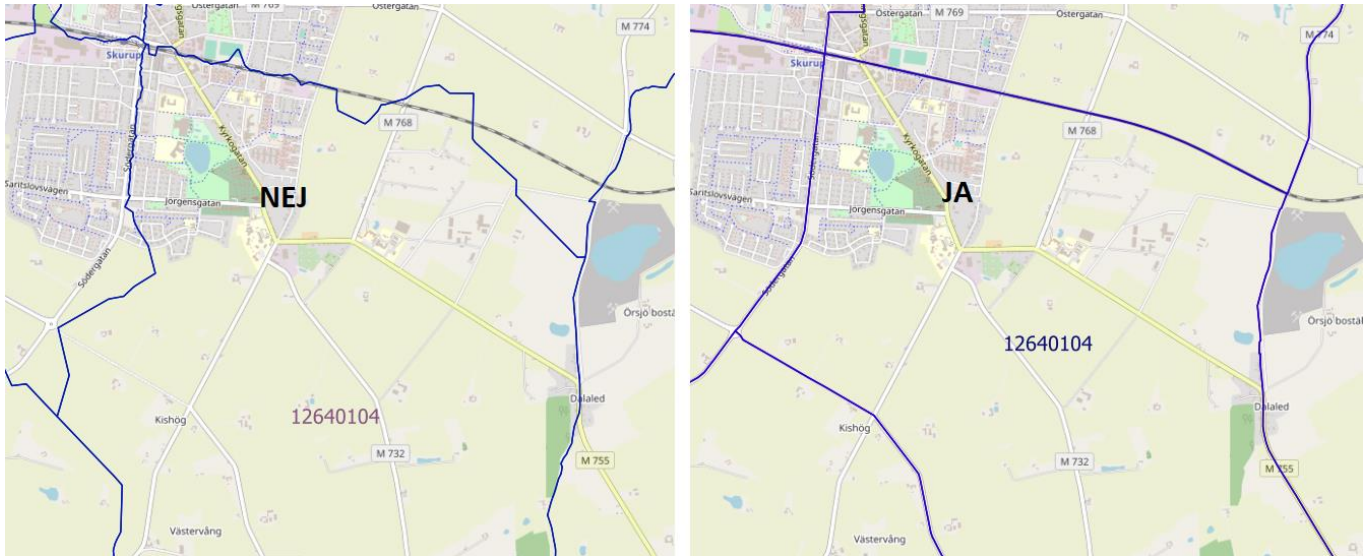
Distriktet Mockfjärd i Gagnef, Dalarna är indelat i enklaver

6.2.4 De röstberättigade ska ha en bra väg till vallokalen

Valdistrikten ska vara rationellt utformade kring ett område och ge de röstberättigade en bra väg till vallokalen. Exempelvis ska helst en röstberättigad så långt som möjligt inte behöva passera en annan vallokal på väg till sin egen vallokal. I städer där vallokaler måste ligga tätt kan detta vara svårt att alltid tillgodose, men ha det i åtanke.

6.2.5 Räta gränser

Ett valdistrikts gränser ska i första hand följa topografiska landmärken, såsom t.ex. vattendrag och vägar, som ligger fast mellan valen. De kan också följa befintliga fastighetsgränser eller t.ex. kommunens statistikområden. Gränserna ska inte gå i sick-sack över andra gränser utan helst helt och hållet följa befintliga gränser. Tänk på att kartorna används i olika grafiska presentationer och därmed bör hållas välordnade. Om en ändring i valdistriktet ska genomföras kan det vara bra att även kontrollera gränserna så att de är så räta som möjligt.

Distriktsgränser ska om möjligt följa topografiska landmärken som vägar

6.2.6 Valdistriktskod

Varje valdistrikt ska ges en åttaställig kod (LLKKXXXX), där de första två siffrorna beskriver län, de andra två kommun och de fyra sista valdistrikt. Koden används av hela valadministrationen och visas bland annat i statistik över valresultat och på röstkortet.

Kommunen kan föreslå valdistriktskod för nya distrikt i sitt underlag till länsstyrelsen. Befintliga valdistrikt kan med fördel behålla sin befintliga valdistriktskod.

01	14	0101
Län	Kommun	Valdistrikt

6.3 Kommunens underlag till länsstyrelsens beslut om valdistriktsindelning

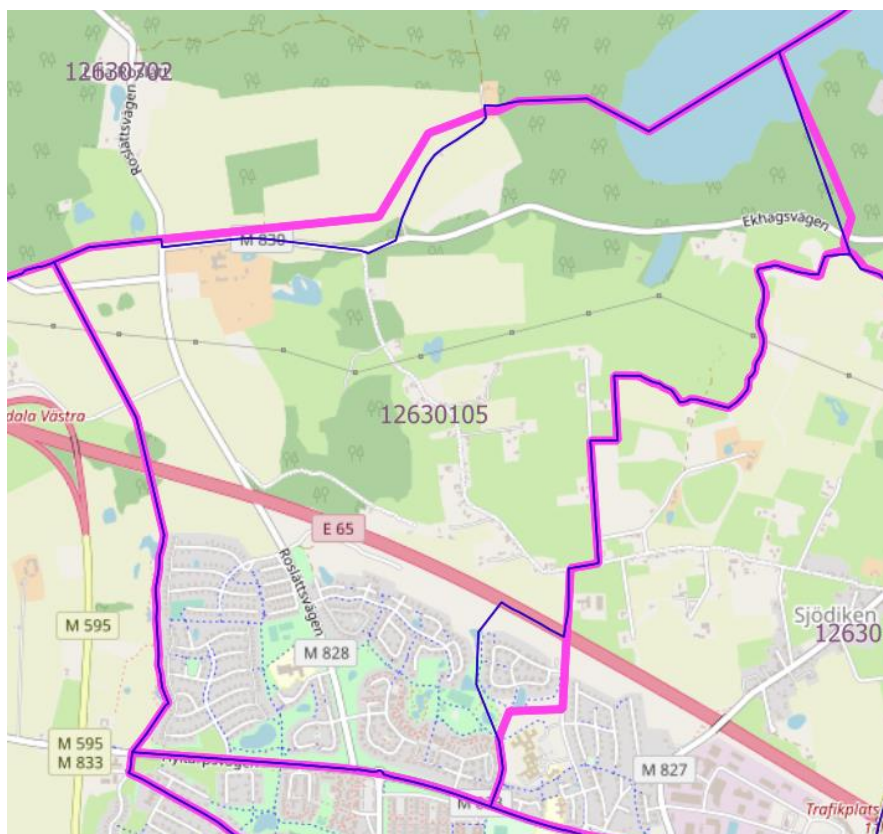
Kommunfullmäktige föreslår nya valdistrikt till länsstyrelsen innan den 1 december året före valåret. Om kommunen behöver ändra valdistrikten ska ni förbereda en GIS-fil i GeoJSON-format och ett skriftligt underlag med kartbilagor, utgå från den befintliga GIS-filen som finns att ladda ner från Valmyndigheten för respektive län. Här behöver kommunen ha säkerställt att de har tillgång till GIS-kompetens.

Det som kommunen ska skicka till länsstyrelsen är:

- Skrivelse med motiveringar och förklaringar till ändringar.
Kommunen bör ange de särskilda skälen i de fall valdistrikt inte omfattar 1 000 – 2 000 röstberättigade, de synnerliga skälen i de fall valdistrikt omfattar färre än 300 röstberättigade och förklaring till existens av eventuell enklav.
- En lista med alla valdistrikt med de förändringar som föreslås.
Använd Excelmallen för ditt län!
- Pdf-kartor som både detaljerat och översiktligt visar ändringarna i valdistrikt.
- GIS-fil i GeoJSON-format med kommunens alla valdistrikt.
Filen ska innehålla nya gränser samt de gränser som inte berörs av ändringarna. Den ska även innehålla valdistriktskoder och valdistriktsnamn.

Tänk på att det ska vara enkelt för länsstyrelsen att se vad ni har ändrat. Ju tydligare och noggrannare underlag, desto större möjlighet att det blir korrekt i slutändan.

Här kan du hämta GIS-filen från föregående val från val.se: [Rådata och statistik | Valmyndigheten](#)

Ändrade gränser. De rosa linjerna markerar tidigare gränser och de blå linjerna markerar de nya gränserna

För att uppdatera era valdistriktsfiler följer ni dessa steg:

1. Ladda ner valdistriktsfilen för ert län från valen 2022. Den finns i Valid, Valtillfälle 2022 > Valgeografi > Ladda ner valdistriktsfil.
2. Ladda ner fil för länet med antal röstberättigade för varje fastighet och koordinater. De finns i Valid > Generell valadministration > Arbetsmaterial.
3. I GIS-filen ska det finnas lager geometrier med tidigare valdistrikt, komplettera filen med geometrier för eventuella nya valdistrikt.

6.3.1 Hur du använder Excellistan med valdistrikt

I er Excellista över valdistrikt ska det tydligt framgå vad som är ändrat. Ta inte bort de gamla valdistrikten ur listan.

- Skriv ny kod i kolumnen ”Ny kod efter beslut”. Kom ihåg att förändringar av koder kan innebära **mycket arbete**, eftersom varje valdistrikt med ny kod och dess vallokal måste läggas in på nytt i Valid.
- Skriv nytt namn i kolumnen ”Nytt namn efter beslut”, maximalt 36 tecken inklusive mellanslag.
- Ange kortfattat hur gränsen ändrats i ”Gränsändring efter beslut”.
- Borttaget valdistrikt betyder att distriktet slagits ihop med ett annat distrikt. Ange om valdistriktet har slagits ihop i kolumnen ”Gränsändring efter beslut”.
- Vid nytt valdistrikt – sätt in en ny rad, lämna ”Kod före beslut” och ”Namn före beslut” tomma. Skriv in kod och namn på det nya valdistriktet och ange hur distriktet uppkommit i kolumnen ”Gränsändring efter beslut”, bifoga

alltid en karta, där man på detaljnivå kan se hur gränsen dragits. Ange ”Nytt valdistrikt” under kolumnen ”Ändring”

- Vid oförändrade valdistrikt görs ingen ändring i gränser, namn eller kod. Lämna förändringskolumnerna för de oförändrade valdistrikten helt tomma. På så sätt är det enkelt att se var det finns förändringar i listan.
- Avsluta med att ange det beräknade antalet röstberättigade i kommunen för de valdistrikt som ska gälla tills vidare efter beslutet.

Klart!

Exempel på hur mallen kan se ut när den är ifylld ser du här nedanför.

Kod före beslut	Namn före beslut	Förändringskolumner			Ändring	Beräknat antal röstberättigade efter beslut
		Ny kod efter beslut	Nytt namn efter beslut	Gränsändring efter beslut		
17800001	Första		Bengtstaden	Slås ihop med 17800002 Andra. Se karta 1.	Ändrat namn och yta.	1703
17800002	Andra			Slås ihop med 17800001 Första/Bengtstaden. Se karta 1.	Valdistriktet tas bort.	
17800132	Mandatviken	17800003			Ändrad valdistriktskod	1113
		17800004	Bullelunden	Valdistriktet är Valbys östra delar, se karta 2.	Nytt valdistrikt	
17800006	Valby			Justering av gräns mot nytt valdistrikt Bullelunden, se karta 2.	Ändrad yta.	1232
17800010	Röstberga			Justering av gräns mellan 17800010 och 17800001, se karta 3.	Ändrad gräns	1521
17800013	Väljarmossen			Justering av gräns mellan 17800010 och 17800001, se karta 3.	Ändrad gräns	1321

7 GIS-filen till länsstyrelsen

Varje kommun ska skicka en GIS-fil i formatet GeoJSON till länsstyrelsen. Kommunens noggrannhet i GIS-arbetet är av yttersta vikt för en korrekt valdistriktsindelning och för att de röstberättigade

ska kunna placeras i rätt valdistrikt. Samarbeta med andra kommuner vid behov för att få största möjliga kvalitet i kommunens underlag till länsstyrelsen. Använd lager med kommungränser från Lantmäteriet så att kommungränserna blir korrekta! Detta finns att ladda ner på Lantmäteriets geodatatorg.

Länsstyrelsen sammanfogar alla insända GIS-filer inom länet till en fil för hela länet som länsstyrelsen sedan lämnar in till Valmyndigheten genom Valid. Mer information om inlämnandet till Valmyndigheten kommer i del 2 av handledningen under hösten 2023.

Om kommunen inte har egen GIS-kompetens kan kontakt tas med annan kommun som besitter sådan kompetens. Länsstyrelsen bör kunna hänvisa kommunerna till varandra.

7.1.1 Checklista: Kontroll av kartfilen innan du skickar den till länsstyrelsen

Innan du på kommunen skickar kartfilen till länsstyrelsen ska den kontrolleras. För att kontrollera kartfilen kan du eller den ansvariga GIS-personen följa nedanstående checklista.

- Kontrollera att koordinatsystem SWEREF99 TM används.
- Kontrollera att filen innehåller både tidigare/nuvarande valdistriktsindelning samt förslaget till ny indelning. **Se till att filen är i formatet GeoJSON!**
- Kontrollera att kartfilen utgår från lagret med kommungränser från Lantmäteriet så att kommungränserna är korrekta.
- Kontrollera att den nya filen läggs som ett lager på kartan på rätt geografisk plats (att kartfilen ligger över rätt kommun och valdistriktet därmed hamnar i din kommun).
- Se till att GIS-kartan är tydlig så det blir lätt att se förslaget på valdistriktsgränser för valet 2024.
- Kontrollera så att GIS-kartan inte innehåller några överlappningar eller luckor, annars kan röstberättigade hamna i fel valdistrikt. GIS-experten föreslår funktioner som ”snapping” och ”tracing” som hjälpmedel. Ditt arbete har betydelse för flera val framöver.

- Kontrollera att filen innehåller valdistriktsnamn, valdistriktskoder och koordinater för valdistrikten.
- Kontrollera att valdistriktskod och valdistriktsnamn hör till rätt polygon, det vill säga att det exempelvis inte råkat bli någon ”korskoppling”.
- Se till att de två kolumnerna i attributtabeln heter ”Vdnamn” och ”Lkfv”, det är viktigt att de skrivs på samma sätt som i denna handledning: med versaler först och sedan gemener. Döp inte om rubriker eller ändra i tabellstrukturen för den fil som har hämtats hem från Valmyndigheten.
- Kontrollera att å ä och ö i valdistriktens namn ser rätt ut i tabellen samt att inget valdistriktsnamn innehåller mer än 36 tecken inklusive mellanslag.
- Kontrollera att inget valdistrikt förekommer två gånger i tabellen. Om de gör det så måste de slås ihop till en MultiPolygon.
- Jämför GIS-kartan med din kommuns förslag till beslut om ny valdistriktsindelning, utgå från det skrivna beslutet och tillhörande bilder i dokument på den föreslagna nya indelningen. Kontrollera att ändringarna i GIS-filen motsvarar ändringarna i kommunens skriftliga beslut om föreslagen indelning.

8 Länstyrelsen fattar beslut om valdistrikten

- Länstyrelsen beslutar om indelning i valdistrikt senast den 1 december året före valåret. Beslut om valdistriktsindelning gäller tills ny indelning beslutas. Länstyrelsen kan på egen hand fatta beslut om valdistriktens utformning, men då måste kommunfullmäktige först få möjlighet att yttra sig.
- Om inga distriktsgränser har ändrats sedan senaste valet så behöver länstyrelsen inte skicka något beslut till Valmyndigheten och behöver inte heller ladda upp någon ny GIS-fil. Meddela istället Valmyndigheten att inga ändringar gjorts, via e-post till gis@val.se.

- Länsstyrelsen kungör beslut om valdistriktsindelning i både ortstidning och Post- och Inrikes tidningar.
- Beslut om valdistriktsindelning kan överklagas till Valprövningsnämnden. Överklagande ska ha kommit in till länsstyrelsen senast tre veckor efter kungörelsedatum.

9 Länsstyrelsens arbete med GIS-filen

Länsstyrelsen ska sammanställa alla ändringar i kommunernas valdistrikt till en enda kartfil i GeoJSON-format som länsstyrelsen ska ladda upp i Valid. Valdistriktsbeslutet med tillhörande bilagor ska Länsstyrelsen mejla via mejladressen gis@val.se till Valmyndigheten. Så snart beslutet fattats ska Länsstyrelsen mejla det till Valmyndigheten.

Det är viktigt att namn och koder registreras in korrekt eftersom det som registreras in finns i original i Valid och används för att publiceras på www.val.se, skickas till media och SCB, tryckas på röstkort m.m.

Länsstyrelsen ska noggrant kontrollera:

- Att valdistriktsnamn är korrekta mot länsstyrelsens beslut.
- Att valdistriktkoder är korrekta mot länsstyrelsens beslut.

I del 2 kommer information om uppladdningen i Valid, men här är de krav som Valid ställer på filen:

- Filformat: GeoJSON. OBS! Varken Shape, GBD eller CAD är godkända format!
- Filen ska innehålla: Valdistriktsnamn, Valdistriktkoder och valdistriktsgränser.
- Att valdistrikten endast ligger i kommuner inom länet.

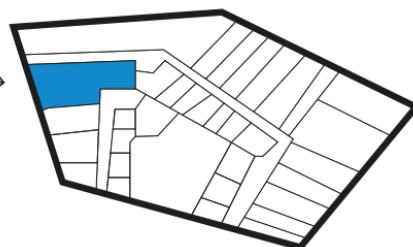
Mer information om hur ni laddar upp filen i Valid kommer i del 2 av denna handledning, som publiceras under hösten 2023.

10 Fastigheter

I varje valdistrikt finns ett antal fastigheter. Röstberättigade är folkbokförda på fastigheter.

Fastigheter

Lövruskan 12:1
3 röstberättigade

10.1 Ansvariga

- Länsstyrelsen fattar beslut om justerade koordinater/valfastigheter och delade fastigheter, se beskrivning nedan.
- Valmyndigheten utför dopping, se beskrivning nedan.
- Länsstyrelsen och Valmyndigheten hanterar fastigheter som saknar valdistriktsbeteckning.

10.2 Dopping

Valmyndigheten samkör fastighetsregistret och valdistriktskartorna (GIS-kartor i GeoJSON-format) för att kunna avgöra till vilket valdistrikt en fastighet ska höra. Den här samkörningen kallas dopping. Syftet är att varje röstberättigad ska kunna föras till ett valdistrikt. Efter doppingen kan fastighetspunkterna och därmed även de röstberättigade som är folkbokförda på fastigheterna föras till ett valdistrikt. Valmyndigheten utför dopping inför varje gång som röstberättigadestatistiken ska tas fram.

Fastigheterna kan inte ändras av valadministrationen. Däremot måste de hanteras i olika sammanhang. De fastigheter som vid dopping inte automatiskt kan föras till ett valdistrikt hanteras manuellt av länsstyrelsen. Länsstyrelsen skapar även valfastigheter och delar fastigheter mellan flera distrikt vid behov.

10.3 Justerade koordinater ("Valfastigheter")

För vissa fastigheter kan fastighetspunkten ligga fel ur valsynpunkt. Ett exempel kan vara när röstberättigade är folkbokförda på en

fastighet vars bostadshus ligger i ett valdistrikt, men medianfastighetspunkten från Lantmäteriet är placerad i ett annat valdistrikt, som gör att de röstberättigade behöver åka betydligt längre till vallokalen. De fastigheter som har justerade koordinater kallas för ”valfastigheter”. Totalt finns ca 1 800 valfastigheter/justerade koordinater i Sverige.

Om kommunen, i bearbetningen av GIS-materialet för valdistrikt och fastigheter från Valmyndigheten, och utifrån erfarenhet från tidigare val, har information om att medianfastighetspunkten ligger i fel valdistrikt utifrån var de röstberättigade bor bör kommunen i första hand se över valdistriktsindelningen. Ibland kan detta lösas genom att ändra valdistriktsindelningen så att hela fastigheten hamnar inom ett och samma valdistrikt. Detta arbete utförs när valdistriktskartorna bearbetas inom kommunen.

Om fastigheten består av flera skiften i olika valdistrikt, kan det vara svårt. Om kommunen anser att det bör vara lämpligt med en specifikt hanterad valfastighet/justerad koordinat – kontakta länsstyrelsen så snart som möjligt.

Kommunen och länsstyrelsen kan tillsammans se på en möjlig lösning och ta fram lämpliga ersättande koordinater. Punkten kan placeras där det finns en byggnad. Om länsstyrelsen och kommunen kommit fram till att koordinaten för fastigheten behöver justeras vid val – kontakta Valmyndigheten. Valmyndigheten administrerar ett register med valfastigheter.

Beslut om valfastighet/justerad koordinat kan stå i beslutet om valdistrikt eller vara ett separat beslut. Skriv följande i beslutet:

- Kommunkod, kommunnamn
- Fastighetsbeteckning.
- Nuvarande koordinat, valdistriktskod och valdistriktsnamn
- Koordinat, valdistriktskod och valdistriktsnamn efter det att koordinaten justerats.
- Bifoga gärna bild över ändringen.

Ange att beslutet om valfastigheten ska gälla tills vidare.

Skicka **snarast** beslutet till Valmyndigheten.

10.4 Delade fastigheter

Enligt vallagen ska samtliga röstberättigade på en fastighet föras till samma valdistrikt. Men vissa fastigheter har flera tusen röstberättigade och andra har så stor yta att det blir svårt att placera dess röstberättigade i ett enda valdistrikt. I dessa fall har länsstyrelsen, enligt 4 kap 16 § andra stycket vallagen, rätt att dela upp fastigheten så att delarna förs till olika valdistrikt. Detta är mycket sällsynt och totalt finns ca 20 delade fastigheter i Sverige.

Om kommunen har information om att det är svårt att placera en viss fastighet i ett enda valdistrikt, med anledning av mängden röstberättigade eller ytans storlek, bör kommunen kontakta länsstyrelsen så snart som möjligt. Kommunen och länsstyrelsen kan tillsammans se på en möjlig lösning. Detta moment sker under arbetet med valdistrikten i kommunen. Om länsstyrelsen och kommunen kommit fram till att fastigheten behöver delas vid val – kontakta Valmyndigheten.

Kommunen och länsstyrelsen kan tillsammans ta fram ett förslag till hur fastigheten ska delas. Det är länsstyrelsen som beslutar om delning, men Valmyndigheten som genomför den i Valid. I praktiken går det till så att Valid söker ut de röstberättigade som har ett visst postnummer eller gatuadress som länsstyrelsen har definierat ska höra till ett visst valdistrikt. Eftersom det är en omständlig process i IT-stödet för att få en korrekt placering för de röstberättigade är det bra om fördelningen mellan valdistrikten för de röstberättigade är på så övergripande nivå som möjligt, exempelvis postnummer.

Varianter att dela upp de röstberättigade utifrån:

1. Postnummer
2. Gata
3. Gata och gatunummer

Undvik att dela upp en fastighet så att en valdistriktsgrens går genom en byggnad.

Beslut om att dela fastigheten kan stå i beslutet om valdistrikt eller vara ett separat beslut. Skicka **snarast** beslutet till Valmyndigheten. I länsstyrelsens beslut bör det framgå utifrån vilket villkor som de röstberättigade ska föras till vilket valdistrikt, exempelvis:

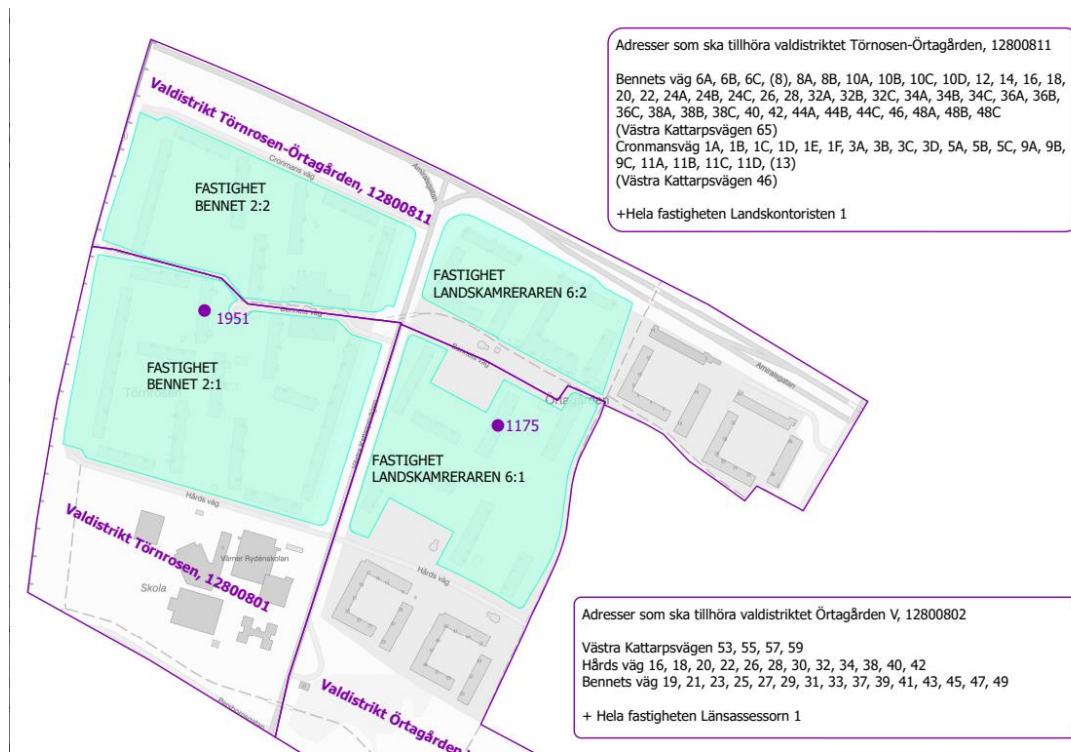
”Samtliga röstberättigade med postnummer 122 89 ska tillhöra valdistrikt 0199 0112 Fjärden.

Samtliga röstberättigade med postnummer 122 90 ska tillhöra valdistriktet 0199 0113 Sundet.

Beslut om att dela fastigheten ska gälla tills vidare.”

Bifoga bild över ändringen!

Nedan visas en mer komplicerad delad fastighet, vilket kan vara nödvändigt vid tät bebyggelse.

Delad fastighet. Fastigheten BENNET 2 delas mellan två distrikt.

10.5 Särskilda fastighetsbeslut

Länsstyrelsen kan besluta om valfastigheter/justerade koordinater eller delade fastigheter. Länsstyrelsen ska då genast meddela Valmyndigheten beslutet, så att Valmyndigheten kan uppdatera i Valid.

10.6 Saknade fastigheter

Länsstyrelsen ska hantera de fastigheter som efter doppling saknar valdistriktsbeteckning tre gånger: inför första mars året innan valår, inför första mars valår och innan kvalifikationsdag för rösträtt 30 dagar innan valdagen. Valmyndigheten kommer att meddela exakta

datum för detta. I del 2 av denna handledning kommer mer information om arbetet med saknade fastigheter i Valid.

11 Valområde – totalt antal mandat

Valområdet är det område inom vilket ett val hålls. Det kan vara en kommun, region eller hela landet. Vid val till Europaparlamentet är valområdet hela EU. För varje valområde bestäms ett totalt antal mandat som ska tillsättas. Antal mandat i Europaparlamentet fastställs av Europaparlamentet.

Inför valet 2024 ska ni inte göra några ändringar när det gäller totalt antal mandat per valområde.

12 Valkretsar

Vid val till Europaparlamentet är hela Sverige en enda valkrets. Kommunvalkretsarna används dock även vid val till Europaparlamentet, men administrativt, vid rösträkningen. För varje kommunvalkrets finns det ett eller flera uppsamlingsdistrikt, se avsnitt 14.

12.1 Ansvariga

- Kommun- respektive regionfullmäktige beslutar om ändringar i valkretsarnas utformning.
- Länsstyrelsen fastställer fullmäktiges beslut.

12.2 Beskrivning

Ni ska inte se över kommunvalkretsar inför valet till Europaparlamentet. Men om ni måste göra ändringar i valdistriktsindelningen, exempelvis om ett valdistrikt delas upp på två på grund av kraftig befolkningsökning inom ett valdistrikt, måste de nya valdistrikten placeras i en valkrets.

Alla valdistrikt ska vara placerade i en valkrets, om kommunen är valkretsindelad. Det kan därför bli nödvändigt att fatta ett beslut om valkretsar för att förtydliga till vilken valkrets valdistrikten hör, även om valkretsarna endast används administrativt för rösträkningen vid val till Europaparlamentet.

Information om arbetet i Valid kommer i del 2.

13 Placeringsdistrikt

”Placeringsdistrikt” är inte en egen typ av valdistrikt, utan vissa existerande geografiska valdistrikt ska pekas ut som placeringsdistrikt.

Det måste alltid finnas placeringsdistrikt, även för val till Europaparlamentet.

13.1 Ansvariga

- Kommunen bör peka ut ett förslag på placeringsdistrikt
- Länsstyrelsen ansvarar för att besluta om placeringsdistrikt

13.2 Beskrivning

För att vara röstberättigad måste en person finnas i en röstlängd. Vilken röstlängd personen tas upp i bestäms av vilken fastighet som personen är folkbokförd på och i vilket valdistrikt denna fastighet ligger.

Det finns ca. 40 000 personer som inte är folkbokförda på någon fastighet alls. De är istället folkbokförda ”på kommunen skriven”, ”utan känd hemvist” eller ”utvandrad”.

Lösningen är att länsstyrelsen väljer ut ett eller flera valdistrikt per kommunvalkrets där dessa röstberättigade ska placeras. De utvalda valdistrikten kallas placeringsdistrikt. Placeringsdistrikten från tidigare val ligger kvar i Valid. Om länsstyrelsen behöver peka ut nya eller fler placeringsdistrikt är det bra att tänka på att de bör vara centralt belägna eller att det är lätt att ta sig dit.

Valid placerar sedan ut de röstberättigade som inte är folkbokförda på någon fastighet slumpmässigt på placeringsdistrikten. När detta är gjort har samtliga röstberättigade kunnat föras in i en röstlängd.

Första mars valåret ska Valmyndigheten ta fram statistik över röstberättigade per valdistrikt. Därför måste listan med placeringsdistrikt ses över av länsstyrelsen innan dess. Exakt tid meddelas inför varje val, men det brukar vara januari-februari valåret.

13.3 Gör så här

I Valid ska länsstyrelsen se till så att minst ett valdistrikt, gärna centralt beläget, finns utpekade som placeringsdistrikt i länets alla kommunvalkretsar. Placeringsdistrikt från tidigare val ligger kvar.

I praktiken krävs god lokalkännedom om valkretsen för att peka ut ett valdistrikt som placeringsdistrikt, kommunen bör därför peka ut ett förslag på placeringsdistrikt som länsstyrelsen sedan får godkänna.

14 Uppsamlingsdistrikt

Uppsamlingsdistrikten är administrativa valdistrikt som används vid rösträkningen. De följer alltid kommunvalkretsarna.

14.1 Ansvariga

Ingen åtgärd behövs, utan uppsamlingsdistrikten skapas automatiskt och kan inte ändras.

14.2 Beskrivning

Onsdagen efter valdagen börjar valnämnderna räkna de förtidsröster som vallokaler inte hunnit få och därmed inte kunnat räkna under valdagen. Dessa är främst röster från utlandet och förtidsröster som avlagts i andra kommuner på valdagen. Förrättningen heter valnämndens preliminära rösträkning, men kallas kort för uppsamlingsräkningen. Räkningen börjar på onsdagen men kan om det behövs även fortsätta på torsdagen.

Vid valnämndens preliminära rösträkning räknas inte rösterna per valdistrikt utan i uppsamlingsdistrikten. Ett uppsamlingsdistrikt motsvarar en kommunvalkrets. Eftersom valkretsindelning kan ändras mellan val kan antal uppsamlingsdistrikt också ändras mellan val. Rösterna räknas på detta sätt för att valhemligheten inte ska röjas.

Uppsamlingsdistrikten tillkommer vid rösträkningen först på onsdagen efter valet och antalet valdistrikt skiljer sig därmed mellan den preliminära rösträkningen och den slutliga rösträkningen.

Valmyndigheten